

[Təhsil Nazirliyi](#) və [1news.az](#) informasiya Agentliyinin "Uğur formulu" layihəsi davam edir.

"[2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xaricdə təhsili üzrə Dövlət Proqramı](#)" təqəüddülərini tanıdan "Uğur formulu" layihəsinin budəfəki qonağı Əmil Mustafayevdir.

Əmil Mustafayev 1993-cü ildə Gəncə şəhərində anadan olub. Əbtidai təhsilini 4 nömrəli tam orta məktəbdə, ümumi orta və tam orta təhsilini isə Gəncə Özəl Türk Liseyində alıb. Tam orta təhsilini başa vurduqdan sonra 2010-cu ildə Bolqarıstanda yerləşən Amerikan Universitetinə qəbul olunub və orada kompüter elmləri və informasiya sistemləri üzrə ikili ixtisasla bakalavr pilləsini bitirib.

Bakalavr təhsilinin bir semestrini mübadilə proqramı ilə ABŞ-nin Vermont Universitetində keçirib. Hazırda "2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət Proqramı" çərçivəsində Niderland Krallığına Eyndhoven Texnologiya Universitetində (TU/e) biznes informasiya sistemləri üzrə magistratura təhsili alır, sonuncu kurs tələbəsidir.

- Orta məktəb illərində uurlarınız. Daha çox hansə fənlərə maraq göstərdiniz?

- Orta məktəbdə şəşən riyaziyyat, kimya və ingilis dili fənlərinə maraq göstərdim. IX və X siniflərdə kimya və ingilis dili üzrə şəhər birinciliyinin qalibi olmuşam. İlk müəllimlərimi çox gözəl xatırlayram və fürsət düşdükcə onlara ziyarət edirəm. Müəllimlərim mənim təhsilimdə böyük pay sahibidirlər və onlara unutmaq günah olardı. Bu günə kimi qazandığım bütün nailiyyətlərə görə öz sahələrində güclü savada malik olan müəllimlərimə borcluyam.

- Sizdə ixtisasınızla maraq necə və nə vaxtdan yarandı?

- Orta məktəbdə kimya olimpiadasında müttədi iştirak etdiyim üçün kimyaçı olmağı düşünürdüm. Bundan əlavə, təhsilimi xaricdə davam etdirmək istəyirdim. Ancaq 2010-cu ildə Amerikan Universitetinə daxil olduqda bu iki istəyiimin birindəni keçməli idim, çünki həmin universitetdə kimya ixtisası mövcud deyildi. Uzaqlıqdan da digər marağım kompüterlər idi və beləcə kompüter elmləri üzrə təhsil almağı qərara aldım.

- Xaricdə təhsil almağa necə qərar verdiniz?

- Məktəbdə ingilis dilinə marağım böyük idi. Məktəbdən sonra isə dil kurslarına gedirdim. IX sinifdən isə xaricdə təhsillə maraqlanmağa başladım. Orada müxtəlif ixtisaslar üzrə təhsil alan azərbaycanlı tələbələrə tapdı və onlarla müttədi danışmağa başladım. Beləcə bu istəki daha da böyüdü və 2010-cu ildə xaricdə təhsil almağa yollandım. Qəbul sənədi alındıqda, açığı, valideynlərim çox tərdüddü edirdi. Yəni uzaq ölkə, fərqli mədəniyyət, sosial ortam və maliyyə. Ancaq xaricdə təhsil almağımın gələcəyim üçün nə qədər önəmli olduğunu valideynlərim izah etdikdən sonra razılaşdılar. Bu müddət ərzində ingilis dili müəllimim və ailə üzvlərim şəs dətəkçilərim idi.

- Dövlət Proqramına qəbul olunmanızı xəbərinə necə qarşıladınız?

- Dövlət Proqramına qəbul olmağım böyük sevinclə qarşıladım. Niderlandda təhsil xərçinini yüksək olduğunu nəzərə alsaq təqəüdsüz orada təhsil almağım qeyri-mümkün idi. Dövlətimizin gənclər üçün belə imkan yaratması mükəmməl addımdır. Bu proqramın müsbət tərəfləri çoxdur. Birincisi, güclü müttəxəssis olmağa savad və qabiliyyəti olub, maliyyə imkan olmayan gənclər üçün əl fərsətdir. İkinci, Azərbaycan gəncləkdə olduq üçün bəzi ixtisaslar yəni yeni-yeni inkişaf etməyə başlayır, ancaq Avropa və Amerika təhsil sistemində bu ixtisaslar çox inkişaf edib. Belə ixtisaslara şəsən texnologiya ilə bağlı olan sahələr aiddir. Buna görə də Dövlət Proqramı bu ixtisaslar üzrə xaricdə təhsil alıb təcüb toplamaq üçün mühüm bir proqramdır. Üçüncüsü, bu proqram vasitəsilə cənbi ölkədə təhsil alarkən oranı nə yaxşı təcüb lərini götürüb gələcəkdə Azərbaycanda tətbiq etmək mümkündür. Dördüncüsü isə ümumilikdə xaricdə təhsil insanın öz inkişafı üçün müsbət haldır.

- Təhsilimizdə gedən son proseslərə münasibətiniz necədir?

- Təhsilimizdə gedən son prosesləri yaxından izləyirəm. Xaricdə təhsil alan güclü müttəxəssislərin Azərbaycanda universitetlərinə cəlb edilməsi müsbət haldır. Həmçinin məktəblər üçün müttədi olaraq yeniliklərin tətbiq olunması, Azərbaycan gəncləri üçün çox önəmlidir. Ali məktəblərimiz gələcəkdə isə, istərdim diplom i yazan tələbələrə bu iştirakları yəzşlər. Bunun üçün isə universitetin ayrı-ayrı ixtisaslar üzrə müxtəlif iştirakları şəxəlaqləri mövcud

olmalıydı? Məsələn, bizim universitetdə 10 tələbədən 9-u istər bakalavr, istərsə də magistr pilləsi üzrə diplomini
?irkətdə yazır. Bu, bütün tələflər üçün səmərəlidir. ?irkət pulsuz və ya kiçik pul müqabilində, tələbə vəsiti silə bilər hansı
mövzu barədə sualın cavab tapa və ya üzliyi diyi çətinliyi aradan qaldıra bilər. Universitet məzun etdiyi tələbənin real
tələbəsinə malik olma və ya silinir və dünyaya öz töhfəsini vermiş olur. Tələbə isə bunun müqabilində həmin təhsilin
dəstəklə üçün müəyyən məbləğdə pul qazanır, həmin real tələbəsinə malik olur, həmin də diplomini bitirdikdən sonra
həmin ?irkətdə qalmaq istəyən ?ans ?ldə edir.

- Tələbə həyatın nəzərdə keçir? Mütaliəyə münasibsiniz?

- Fə tələbə həyatı məktəb təhsil almaqdan ibarət deyil. Asudə vaxtında futbol oynamaqla, dostlarla birgə gəzməklə,
azərbaycanlıların toplaşdığı müxtəlif tədbirlər qatılmaqla, Azərbaycanın mühüm dövlət bayramları və xüsusi günlərini
ilə bəzən universitetdə tədbirlər təşkil etməklə keçirirəm. Bundan başqa, Avropada futbol üzrə Azərbaycan milli komandası
və klubların dəstəkləyən azarkeş qrupunun (Milli Dəstə) həmtəsisçisi kimi mətəadi olaraq idmançılarla məzə dəstəklə
oluruq. Mütaliəyə münasibtim yaxındır. Kitab oxumasam da, ?sasən onlayn mütaliə ilə məşğul oluram. ?xtisasma
aid yenilikləri müxtəlif onlayn portallardan oxuyuram. Həmçinin dünya siyasətini maraqlandırdı üçün tez-tez bununla
bəzən xəbərləri oxuyuram.

- Niderland təhsil sisteminin üstünlükləri barədə nə deyə bilərsiniz?

- N Niderland təhsil sisteminin bir çox üstünlükləri var. Niderland universitetlərinin istənilən pillə üzrə diplomu
digər universitetlərin diplomu ilə ekvivalent sayılır. Yəni, Eindhoven Texnologiya Universitetində bakalavr pilləsi üzrə
məzun olan ?xsl, Delft Texnologiya Universitetinin eyni pillə və eyni ixtisas üzrə məzun olan ?xsl bərabər savada
məmalik oldu kimi qəbul edilir. Buna görə də magistratura və ya PhD pilləsi üzrə istənilən Niderland universitetinə
imtahansız qəbul ola bilər. Nəzəri biliklə yanaşı praktik biliy də çox üstünlük verilir. Deməklərlər ki, bütün mühazirələr
nəzəri bir qrup layihəsi olur və bu layihə mövcud ?irkətin real məlumatlarına əsaslanır. Bunun isə tələbə baxımından
gələcəkdə tələbənin həmin hansı ?irkətdə işləməsinə məsbət təsiri var. Oxuduğum ali təhsil müəssisəsi Niderlandın 2-ni
gigüclü texnologiya universitetində biridir. Mühəndislik və IT üzrə dünyanın top 100-lüyünə daxil olan bu universitet
gələcəyin ?n peşəkar mətəxsislərini yetidirməklə məşğuldur. Ali məktəb 2016-cı ilin nəticələrində ?sasən universitet-
?irkət əlaqələrini nəticəsində hazırlanan tədqiqatların sayına görə Harvard Universitetini də qabaqlayaraq dünyada 1-ci
yeri ələ keçirib. Burada dərəcənin ?n mərhələni əhatə edən bir Edsger Deykstra olub. ?xtisasım isə
biznes informasiya sistemləridir (BİS). Bu ixtisas kompüter elmləri və sənaye mühəndisliyi kafedraları arasında birgə təsis
etdiyi bir ixtisasdır. Bu ixtisasda daha çox informasiya sistemlərinin istifadə edilən biznes proseslərinin təşkili, təhlili
və optimallaşdırılmasında öyrətilir. Bu programın 2 illik olması isə ?lav üstünlükdür, çünki bu peşəyə tam yiyələnərkə
üçün yetərli qədər vaxt imkanlı olur. Seçdiyim ixtisasın ?n önəmli cəhətlərindən biri isə istənilən biznes prosesinin
optimallaşdırılmasındadır. Sə deyil ki, istər dövlət, istərsə də özəl ?irkətlərdə həmin maliyyə, həmin məmliyyatların
aparılmasında istiqamətdə optimallaşdırma ehtiyacı var.

-Universitetdə müəllim-tələbə münasibətləri necə qurulub?

- Oxuduğum universitetdə müəllim-tələbə münasibətləri dərəcə zamanı interaktiv olur. Tələbə istənilən zaman
müəllimi çağıraraq sual verə bilər. Bundan başqa bəzi vaxtlarda dərəcə qrupu bir tələbəsi keçir. Bunun üstün cəhəti
isə istənilən mövzunu digər tələbə yoldaşın prizmasından dənli yib daha asan qavraya bilər. Yeganə problem
müəllimlərdən dərəcənin kənar yardım ehtiyacı olduqda bir çox zaman məşğul olmaları və tələbəyə vaxt ayıra
bilməməsidir. Məsələn, Azərbaycanlı bu problemi həmişə vaxt qara?la?mamışam. Təşəbbüslərsən ki, burada belə hallar
tez-tez baş verir. Səbəbi kimi isə müəllimlərin digər tədqiqat işləri ilə məşğul olmaları göstərilir.

-Universitetdə mühazirə və imtahan sessiyası necə təşkil olunur?

- Universitetdə mühazirələr digər universitetlərdə olduğu kimi standart təşkil olunur. ?sasən slayd təqdimatlarından
istifadə edilir. Tələbələrin dərəcə bəzələri. Bəzi hallarda həftənin 1 dərəcə günü və viki dərəcə günündə keçilən dərəcəsin
kiçik imtahan təşkil olunur. Belə olan halda tələbə həmin mövzunu mətəadi oxuyur və son ana saxlayır. ?mtahanlara
nəzər çox ciddi ?kildə olur. Telefonların çantanın içində qoyulması tələbə olunur. Nəzər təsis ?sasən ya ?i ?siz
?xsl r cəlb olunur ki, bu da məktəb qabiliyyətini itirməyi və təndə?lara ?lav pul qazandıran məqsədi də ?yər.

- Xaricdə təhsilin hansı üstünlüklərini qeyd edə bilərsiniz? Tələbələr üçün hansı imkanlar var?

- Xaricdə təhsilin üstünlükləri çoxdur. Xaricdə təhsil tələbənin dünyagörüşünü artırır, rəyad ölkədə sərfəst

ya?amaq t?crüb?si qazand?r?r, yeni m?d?niyy?t?r öyr?nm?k, ingilis dilini inki?af etdirm?k v? müxt?lif f?rqli t?crüb?l?r qazananmaq?ans? yarad?r. H?mçinin h?r ölk?nin öz ixtisasla?m?sa?si var v? o sah? üzr? güclü müt?x?ssisl?r yeti?dirirl?r. ?g?r bir t?l?b?nin mü?yy?n ixtisas üzr? xaricd? oxumaq arzusu varsa, mütl?q o ixtisas üzr? güclü inki?af? olan ölk? v? onun universitetini seçm?k laz?md?r. Böyük universitetl?rin çox böyük kompaslar? olur ki, bu da t?l?b?l?r? d?rsd?n k?nar özünü inki?af etdirm?k üçün ?lav? imkanlar yarad?r. M?s?l?n, universitetin bir çox idman növl?ri üçün bir neç? meydanças? üzgüçülük hovuzu v? idman zallar? olur. Az?rbaycanda oldu?u kimi xarici universitetl?rd? d? t?l?b?l?r müxt?lif elmi t?dqiqatlara c?lb olunur, onlar?n bilikl?rind?n v? t?crüb?l?rind?n yararlanma?a çal???rlar. Bir çox x?b?l?r elmi t?dqiqatlar is? yeni innovativ m?hsulun yaranmas?na g?tirib ç?xar?r ki, bu da h?m universitet, h?m mü?llim, h?m t?l?b?, h?m d? b???riyy?t üçün h?rt?rfli xeyirdir.

- Xaricd? t?hsil sizin ümidl?rinizi do?rultdumu? Q?na?t?lriniz nec?dir?

- B. Dü?ünür?m ki, xaricd? t?hsil m?nim ümidl?rimi do?rultdu. T?bii ki, tam do?rultmas? üçün t?hsilimi bitirib ixtisas?m üzr? yax?? i? yeri tapmaq ön?mlidir. Ancaq dü?ünür?m ki, yax?? müt?x?ssis üçün i? yeri tapmaq heç d? ç?tin deyil. Yet?r ki, universiteti bitir?n m?zun ixtisas? üzr? pe??kar müt?x?ssis olsun v? i?l?m?k h?v?si olsun.

- Bir Bim?nc? olaraq Az?rbaycan? Niderlandda t?bli? ed? bilirsinizmi? Az?rbaycanla ba?l? hans? t?dbirl?riniz olub?

- Az?r. Az?rbaycan diasporas? il??s?x?laq?l?rimi var. Müt?madi? olaraq ist?rs?firlik, ist?rs?d? diaspora t??t??kilatlar?n?n keçirdikl?ri ön?mli t?dbirl?r? qat?l?r? q? t??kilind? köm?k edirik. Bir çox yeni g?l?n t?l?b?l?r üçün uy?unla?ma müdd?tin? ehtiyac oldu?undan onlarla ?laq? saxlamaq b?zi vaxtlarda ç?tin olur v? ?laq? yarand??? zaman iis? t?hsilinin bitm?sini? çox az zaman qald???n? mü?ahid? edirik. Buna gör? d?, t?l?b?l?r olaraq çal???r? q? ki, bütün univ? universitetl?rd? z?n laz?? t?l?b? il? müt?madi? ?laq?d? olaq v? yeni az?rbaycanl? t?l?b?l?r? g?ldikd?, onlar? Az?rbaycan?n t?bli?in? c?lb ed?k. Dü?ünür?m ki, Az?rbaycan? yet?rinc? t?bli? ed? bilirik. s?st?r t?hsilimizl?, ist?r m?d?niyy?timizl?, ist?rs? d? bayram günl?rind? keçirdiyimiz müxt?lif t?dbirl?rl?.

20 Yanvar v? Xocal? soyq?r?m? qurbanlar?n?n xatir?sinin an?m günl?rind? ?sas?n diasporan?n t??kil etdiyi t?dbirl?r? qat?l?r? q. Keç?n ilin aprel ay?nda erm?nil?r t?r?find?n Az?rbaycan?n c?bh? bölg?l?rind? ya?ayan v?t?nda?lar?m?za qarqar?? olan t?xribatla ba?l?. Haaqada yerl???n erm?ni s?firliyi önünd? aksiyada i?tirak etdik. Aksiyaya Niderland Krall???n?n müxt?lif universitetl?rind?n 50-y? yax?n t?l?b? d? qat?lm??d?. Bayram günl?ri il? ?laq?dar t?dbirl?r? g?lg?ldikd?, is? keç?n ilin 28 may tarixind? Eyndhoven Texnologiya Universitetind? 2 t?dbir keçirdik. Universitetin kitabxanas?n?n giri?ind? Az?rbaycan?n m?d?niyy?tinin tarixini, co?rafiyas?n?, xalqlar?n?, flora v? faunas?n?, h?q?q?tl?rini v? dig?r mühüm c?h?tl?rini ?ks etdir?n kitabçalar v? bukletl?rd?n ibar?t stend yerl??dirdik. Ümumilikd? stend? yüks?k maraq var idi. Müxt?lif ölk?l?rd?n t?l?b?l?r stendimiz? yax?nla??b kitabçalar? götürüdü?r, suallar verildil?r.

-G?l?c?k planlar?n?z?

- G?l?c?k planlar?m t?hsilimi bitirib, Az?rbaycan üçün güclü müt?x?ssis olmaq, h?m ölk?miz?, h?m d? b???riyy?t? xeyir verm?kdir. T?bii ki, oldu?um yerd?n as?l? olmayaraq Az?rbaycan?n t?bli?ini d? davam etdirm?k g?l?c?k planlar?ma daxildir.